

WHO:n tarkistuslistan käytöstä hyötyä neurokirurgian leikkauksissa

Anna Kotkansalo, Riikka Takala, Ari Katila, Karolina Peltomaa, Riitta Aaltonen, Timo Savunen, Esa Kotilainen ja Tuija Ikonen

TYKS Kirurgian klinikka ja Anestesiologian ja tehohoidon klinikka, Turku

Leikkaustiimin 19-kohtainen tarkistuslista (WHO Surgical Safety Checklist) on tarkoitettu lisäämään leikkaustilanteen sujuvuutta (1). Kansainvälisessä monikeskustutkimuksessa sen on osoitettu vähentävän kuolleisuutta ja komplikaatioita noin kolmanneksella (2). TYKS:n neurokirurgian leikkaussaleissa tutkittiin keväällä 2009 WHO:n tarkistuslistan käytön vaikutuksia kysely-tutkimuksen avulla osana kansallista selvitystä. Tarkoituksena oli testata tarkistuslistan kohtien sopivuutta neurokirurgian erikoisalalan toimintaan ja hyötyjä leikkausprosessin kannalta.

Tutkimuksen tarkoitus

Leikkaustiimin 19-kohtainen tarkistuslista (WHO Surgical Safety Checklist) on tarkoitettu lisäämään leikkaustilanteen sujuvuutta (1). Kansainvälisessä monikeskustutkimuksessa sen on osoitettu vähentävän kuolleisuutta ja komplikaatioita noin kolmanneksella (2). TYKS:n neurokirurgian leikkaussaleissa tutkittiin keväällä 2009 WHO:n tarkistuslistan käytön vaikutuksia kysely-tutkimuksen avulla osana kansallista selvitystä. Tarkoituksena oli testata tarkistuslistan kohtien sopivuutta neurokirurgian erikoisalalan toimintaan ja hyötyjä leikkausprosessin kannalta.

Aineisto

TYKS:n neurokirurgian leikkaussalit osallistuivat pilottitutkimukseen yhdessä TYKS:n plastiikka- ja endokologisen kirurgian leikkaussalien ja TAYS:sta, Vaasan keskussairaalaan ja HUS:sta valittujen yksiköiden kanssa. Strukturoitu kysely tehtiin anestesiologille, kirurgille ja valvovalle hoitajalle peräkkäisissä leikkauksissa 6 viikon aikajaksoilla ennen ja jälkeen tarkistuslistan käyttöönoton. Neurokirurgian saleissa kysely tehtiin yhteensä 162:ssa leikkauksessa (ennen 89, jälkeen 73). Vastausprosentit olivat korkeita

(anestesiologit 83–90%, kirurgit 88–90% ja hoitajat 94–97%).

Menetelmät

Leikkaussalissa täytettävien kysymyslomakkein selvitettiin anestesiologilta, kirurgilta ja salin valvovalta hoitajalta WHO:n tarkistuslistan kohtien merkitystä leikkaustiimin toiminnalle. Lisäksi kysyttiin tarkistuslistan ulkopuolisista teemoista, joiden arvioitiin olevan tärkeitä neurokirurgisen potilaan kannalta. Vastaukset kirjattiin SPSS-tiedostoon. Tutkimustulokset analysoitiin käyttäen ristiintaulukointia ja Pearson Chi² -testiä tai T-testiä (jatkuvat muuttujat). P-arvoa alle 0.05 pidettiin merkittävänä.

Tulokset

Tarkistuslista lisäsi potilaan henkilöllisyyden varmistamista ennen anestesian aloitusta (48% vs 73%, $p=0.013$) ja leikkausriskeistä keskustelemista ennen viiltoa (kirurgi: 59% vs 85%, $p=0.005$). Anestesiologien vastauksissa verivarauksen varmistaminen (59% vs 78%, $p=0.035$), anestesia-välineiden tarkistaminen (77% vs 95%, $p=0.007$) ja varautuminen vaikeaan intubaatioon (26% vs 29%) ennen anestesiaa sekä tie-

toisuus potilaan allergioista (57% vs 83%, $p=0.004$), perus-sairauksista (81% vs 92%) ja laboratorio-vastauksista (81% vs 97%, $p=0.02$) kasvoivat tarkistuslistan käytön myötä. Muiden tiiminjäsenten tunteminen parani kirurgeilla (86% vs 94%, $p=0.042$) ja seurantaohjeiden antaminen (92% vs 98%) lisääntyi. Myös välineistön ja liinojen laskujen varmistaminen kasvoi (79% vs 97%, $p=0.014$). Tiimin tietoisuus leikkauskohteesta ja -puolesta kasvoi, muttei tilastollisesti merkitsevästi. Antibioottiprofylaksian antaminen oikeaan aikaan epäonnistui kolmanneksella sekä ennen että jälkeen tarkistuslistan käyttöönoton (28% vs 31%). Käsitkset leikkauksen aikaisen kommunikation onnistumisesta eivät muuttuneet (87–96% vs 84–97%) tarkistuslistan myötä.

Johtopäätökset

Tarkistuslistan käyttö paransi monia potilas-turvallisuuden liittyviä seikkoja leikkaustiimin toiminnassa. Lisäselvitystä tarvitaan, miksi antibioottiprofylaksian anto oikeaan aikaan epäonnistui kolmanneksessa leikkauksista. Tarkistuslista koettiin hyödylliseksi ja sen käyttöä jatkettiin tutkimusjakson päätyttyä TYKS:n neurokirurgian leikkaussaleissa. Suosittelemme listaa myös muille erikoisaloille.

Kirjallisuus

1. www.who.int/safesurgery
2. Haynes AB et al. A Surgical Safety Checklist to Reduce Morbidity and Mortality in a Global Population. *NEJM* 2009;360:491-499. www.nejm.org